

Høringssvar til Innlandet fylkeskommune

Fra: Sør-Østerdal interkommunale politiske råd (SØIPR) / styrebehandlet 23.august 2024 jf. sak 38/24
Leif Harald Walle, daglig leder
E-post: Leif.Harald.Walle@elverum.kommune.no
Mobil: +47 416 36 267

Dato: 15.8.2024

Til: Innlandet fylkeskommune / post@innlandetfylke.no

Emne: Høringssvar på Innlandsstrategien 2024-2028

Innledning:

Sør-Østerdal interkommunale politiske råd (SØIPR) takker for muligheten til å gi innspill til Innlandsstrategien for de neste fire årene. Vi ser positivt på de fire satsingsområdene som er identifisert: Innbyggere, Inkludering, Innovasjon og Infrastruktur. Disse områdene samsvarer godt med SØIPR egen strategi og handlingsplan for samme periode. Vi mener de tverrfaglige satsingene bør beholdes i den endelige Innlandsstrategien for perioden 2024-2028.

SØIPR har gjennomført flere arbeidsmøter med styret og et møte med representantskapet, veiledet av prosjektleder for Innlandsstrategien i Innlandet fylkeskommune. Basert på disse møtene og arbeidet med egen strategi for regionen, ønsker vi å fremheve understående områder som vi mener er spesielt viktige for vår region og Innlandet fylke, og som bør innarbeides og tydeliggjøres i Innlandsstrategien.

Sør-Østerdalen som en stor region og Innlandet som et stort fylke med store avstander. Strategien til Innlandet fylkeskommune må være et verktøy for vekst og utvikling i hele Innlandetsamfunnet, med Sør-Østerdal som en betydelig og viktig region.

Nasjonalt er Sør-Østerdalen blitt strategisk viktigere, både med hensyn til hvilke aktører som er lokalisert her og hvilke som planlegges utvidet i de nærmeste årene. Fylkeskommunen må derfor innenfor sine ansvarsområder og som samfunnsutvikler, legge bedre til rette, være en pådriver mot sentrale myndigheter, samt prioritere denne regionen høyere økonomisk, slik at regionale og nasjonale mål kan nås.

Samferdsel, samfunnssikkerhet og beredskap - Forsvaret:

Forsvarets rolle i Sør-Østerdalsregionen blir vesentlig styrket i årene fremover sett i lys av den geopolitiske konteksten vi har. Med disse etableringene og utvidelsene vil det samtidig bli en vekst i innbyggere og besøkende i vår del av Innlandet. Derfor må samfunnsplanleggingen og virkemidlene sees i nødvendige sammenhenger for å sette regionen og Innlandet i stand til denne økningen på sivil side for å støtte operasjonelle krav og vår felles beredskap – og Forsvarsevne.

Raskere respons i fred og ved kriser eller krig, må derfor vektlegges i planer og investeringer for Sør-Østerdalen. Både veg- og baneutbygging er kritisk i vår region for person- og godstransport.

Innlandet fylkeskommune bør bruke strategien til en målrettet satsning på spesielt fylkesvegnettet i vår region, og samtidig være en pådriver for raskere elektrifisering av Røros- og Solørbanen. Erfaringene fra eks uværet «Hans» i 2023 viste hvor viktig kritisk infrastruktur er for mobilitet av varer

og folk innad i fylket og for landet. SØIPR legger til grunn at strategien tar inn over seg en helhetlig satsning som gjør Innlandet og Norge mindre sårbare for fremtidige naturhendelser og kriser. Strategien bør derfor brukes til å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegene og prioritere de mest kritiske bruene i denne regionen.

Fylkeskommunen bør samtidig være en pådriver og konstruktiv samarbeidspartner for å utbedre flaskehals og sårbarheter på riksvegnettet i regionen. Det er viktig at Innlandet fylkeskommune ser samferdsel og forsvarsatsningen i Sør-Østerdalen og Innlandet i sammenheng. Etterslepet på fylkeskommunale bru og vegger må nå oppgraderes for å tåle militær tungtransport. Med økt aktivitet fra NATO i Norden, er det avgjørende at innspillene tas inn i Handlingsprogrammet for fylkesveger. Det er også viktig, nå når Finland og Sverige har blitt medlemmer i NATO, å se på en styrking av kommunikasjon/ forsvarslogistikk østover, både med vei og med tog over grensa.

Nye togsett til Rørosbanen er også nødvendig for å øke kapasiteten, mobiliteten og punktligheten for ansatte og rekrutter i Østerdal garnison. Innlandet fylkeskommune må aktivt bruke strategien til å påvirke og følge opp sitt ansvarsområde for Sør-Østerdalen.

Langtidsplanen for Forsvaret, NTP og handlingsprogrammet for fylkesveger må derfor henge godt sammen og gjenspeile nasjonale hensyn og mål.

I vår del av Innlandet er kollektivtilbudet lite eller fraværende. For eksempel må ungdom i svært ung alder flytte på hybel. Dette passer ikke alle og i noen tilfeller bidrar dette til økt sentralisering der familier flytter ut av regionen eller Innlandet. For å oppnå et forsvarlig, likeverdig og miljøvennlig alternativ, må dette sterkt prioriteres av Innlandet fylkeskommune i hele Østerdalen. Det må sees på andre og nye mobilitetsløsninger som supplerer dagens kollektivtransport. Det er også viktig å tenke sømløs overgang mellom ulike mobilitetsaktører, det være seg mellom offentlige og kommersielle aktører og for eksempel over fylkes- og landegrenser.

Reiseliv og industri:

Disse næringene er viktige for regionens økonomi og sysselsetting, og bør få økt oppmerksomhet i Innlandsstrategien. Trysil er landets desidert største skidestinasjon med svært mange besøkende, men det er flere gode reiselivsaktører i vår region, også på svensk side, der regionen vår har et godt samarbeid. Økt satsning på infrastruktur øst-vest, bærekraft og utvikling av det naturgitte er avgjørende for å kunne utvikle denne næringen hensiktsmessig videre, og man bør spesielt se til SITE-samarbeidet for å styrke grunnlaget for planer, kompetanse og investeringer i fylkessammenheng. Målrrettet satsning på infrastruktur og kompetanse er viktig for hele næringslivet i regionen.

Industrien trenger å styrke sin konkurransekraft gjennom innovasjon og utvikling, effektiv ressursbruk, kompetanseutvikling, sterkere klynger, offentlig – privat samarbeid og investeringer i en langt mer effektiv infrastruktur. Økt mobilitet i hele Innlandet både kollektivt og for den enkelte må være et mål når planer og tiltak skal behandles.

Befolkningsutvikling:

SØIPR mener Innlandsstrategien bør motarbeide sentralisering og jobbe for å opprettholde det som særpreger Innlandet med levende grender og tettsteder. Det er en særegenhet og konkurransefortrinn ift. andre fylker. Sett hen på en sikkerhetspolitisk kontekst med tanke på totalberedskap, kompetansedeling og befolkningsutvikling, der sterke lokalsamfunn står sentralt, må Innlandet fylkeskommune ta en tydeligere rolle og legge bedre til rette for løsninger som understøtter at man kan bo og arbeide i hele fylket. Herunder bør Innlandet fylkeskommune være en aktiv bidragsyter for å utvikle attraktive grender og tettsteder i hele fylket gjennom samfunnsplanlegging og incentiver. Eksempelvis kan fylkeskommunen som en stor arbeidsgiver ha en arbeidsgiverpolitikk med sterkere incentiver for hybride kontorløsninger og satse på en desentralisert videregående opplæring med trygge læringsmiljø.

Arbeidskraft:

Det må jobbes proaktivt for å tiltrekke og beholde arbeidskraft i Innlandet. Økt samarbeid mellom det offentlige og private bedrifter er nødvendig for å rekruttere og beholde kompetanse i regionen og fylket. Desentralisert skole- og tilbudsstruktur med innovative løsninger er viktig for økt gjennomføringsgrad og inkluderingsarbeid lokalt. Ifølge Nav står det nasjonalt cirka 700 000 personer i arbeidsfør alder utenfor arbeidslivet. Sammen med Nav kan fylket etablere en større nasjonal pilot for å se om det er utnyttet restarbeidsevne, og gjennom denne få flere inn i aktivitet og gradert arbeid. Nye metoder, regelverk, samt ordninger for å inkludere utenforstående i samfunnet med en restarbeidsevne må utforskes, og ulike virkemidler må vurderes for å få en større andel over fra passive ytelser til aktivitet eller arbeid. På individnivå er det nødvendig for økt samfunnsdeltakelse, bedre livskvalitet, forebygge sosiale problemer, økonomisk inkludering, bedre folkehelse, fremme mangfold og styrking av sosialt samhold. For samfunnet vil man oppnå økt grad av bærekraft i offentlige budsjett og sågar statsbudsjettet. En stor utfordring i forhold til rekruttering og en positiv befolkningsutvikling generelt, er mangel på boliger for de som vil inn på boligmarkedet. Her må det offentlige ta en større rolle.

Klima og energi:

Søkelys på fornybar energi må økes, samtidig som vi utnytter energien mer lokalt. Sør-Østerdalregionen har et vekstpotensial knyttet til både eksisterende og ny industri, spesielt i Elverum, Trysil og Våler. Etablert industri vil omstilles fra fossile til ikke-fossile energikilder, og mer av transporten skal elektrifiseres.

Det er imidlertid ikke nok kapasitet i strømmettet til å møte alle disse behovene.

Enkelte kommuner har høyere forbruk og mer kraftkrevende industri enn andre og kan raskt gå mot et kraftunderskudd, spesielt Elverum. Kapasiteten i ledningsnett må utbedres for å møte fremtidige behov. Innlandet fylkeskommune bør bruke sin eiermakt til å påvirke aktuelle aktører for utvidelse av infrastrukturen, inkludert bygging av nye kraftverk og oppgradering av eksisterende verk og strømmnett.

"Kraftløftet" og "Innlandsporteføljen" er gode incentiver i denne sammenheng og som SØIPR støtter opp om.

Frivillig vern av skog og landbruket:

Sør-Østerdalen er en aktiv forvalter av jord- og skogressurser, og landbruk er særs viktig for regionen. Vi har en industri som trenger virke for å utvikle industri og arbeidsplasser på en bærekraftig måte. Ordningen med frivillig vern har vært delvis brukt til å nå nasjonale og regionale mål, inkludert erstatning til skogeiere. Denne incentivordningen og tilsvarende erstatningsordninger som frivillig vern må styrkes. Samtidig må hensyn til skognæringen og industrien ses i sammenheng for tilstrekkelig tilgang på virke fremover, der balansen vern og næring er sentralt.

Strategien må understøtte og styrke den nasjonale matproduksjonen og matberedskapen, der det offentlige som en stor innkjøper eks. bør vekte eks. rammeavtaler for økt lokal andel.

Villrein:

Sør-Østerdalen er en sentral region for å bevare en levedyktig villreinstamme. Villreinen har en økologisk rolle, kulturell og historisk rolle og er av økonomisk betydning for mange kommuner. Habitatfragmentering, der veier, hyttefelt, kraftlinjer og annen infrastruktur føres opp, har en negativ innvirkning på villreinenens leveområder. Spesielt bør sårbare «bufferoner / hensynssoner» i kalvingsområder økes i fremtidige planverk for infrastruktur skal rulleres / reguleres.

Innlandsidentitet og folkehelse:

Det er viktig å styrke en felles identitet for hele Innlandet og utjevne regionale forskjeller. Folkehelseprofilen varierer relativt mye innad i fylket, og det bør settes inn større innsats og økonomiske virkemidler i regioner og kommuner der vi ser at Innlandet har utfordringer.

Sentral myndighetskontakt:

Økt innsats og hyppigere kontakt med sentrale myndigheter er nødvendig for å fremme våre felles interesser. En del tiltak vil være for store for Fylkeskommunen alene, så der bør Fylkeskommunen være en pådriver for nasjonale og statelig finansierte program og reformer. Ressursene bør dreies over til nasjonale samfunnskritiske funksjoner og mål likefult som innbyggerantallet i regionene.

Avslutning:

SØIPR ser frem til å bidra videre i utviklingen av Innlandsstrategien og håper våre innspill vil bli tatt med og innarbeidet i den endelige strategien.

Sør-Østerdalen mener strategien bør vektlegge følgende fem områder den neste perioden: energi, rekruttering og kompetanse, samfunnssikkerhet og beredskap, natur og klima, samt infrastruktur - der Innlandet fylkeskommune har et spesielt stort ansvar.

Med vennlig hilsen,

Leif Harald Walle

Daglig leder SØIPR

E-post: Leif.Harald.Walle@elverum.kommune.no

Mobil: +47 416 36 267